

Monique Scheer, Rosenkranz und Kriegsvisionen, Marienerscheinungskulte im 20. Jahrhundert, Tübinger Vereinigung für Volkskunde, Tübingen 2006., 457 str. (Untersuchungen des Ludwig-Uhland-Instituts der Universität Tübingen, 101)

Knjiga *Rosenkranz und Kriegsvisionen: Marienerscheinungskulte im 20. Jahrhundert* prerađena je doktorska disertacija kojom autorica progovara o neraskidivoj vezi između vjerskih, društvenih i političkih pojava, u prvome redu raspravljajući o povezanosti vjere, rata i mira. Polazeći od portugalske Fátime i tamošnjeg Marijinog ukazanja iz 1917. godine, odnosno nakon njemačke objave rata Portugalu te analizirajući Marijina ukazanja kao posljednicu kriznih ratnih prilika, autorica u središte svog zanimanja stavlja prije svega nekoliko posljednjih ratnih godina te poslijeratno razdoblje u Njemačkoj. Osim predstavljanja i analize kulta Fátime, koji se tijekom četrdesetih i pedesetih godina dvadesetoga stoljeća intenzivno proširio Njemačkom, posebice uz podršku kölnskog crkvenog *establishmenta*, a zapravo je svoje etabliranje započeo već u međuratnom razdoblju, Monique Scheer daje kronološki pregled crkveno nepriznatih njemačkih lokaliteta Marijina ukazanja, opisuje događaje koji su ih pratili te javne oblike iskazivanja religioznosti. Bili su to Pfaffenhofen (1946.), Tannhausen (1947.-1948.), Fehrbach in der Pfalz (1949.-1952.) i Heroldsbach-Thurn (1949.-1952.). Autorica je, analizirajući etnološku i teološku literaturu, neobjavljenju građu, kraće tekstove iz katoličke periodike te zabilješke i izvještaje laičkih organizacija, kao i građu dobivenu tijekom vlastitih arhivskih istraživanja u Kölnu, na jugu Njemačke i u Austriji, dala mnoge službene, ali i *pozadinske* podatke o stvaranju i održavanju kulta Marijina ukazanja. Iako se u obilju podataka koje navodi tijekom čitanja ponekad i ne nazire njihova povezanost ili važnost, kraći sažeci koji slijede svaku cjelinu sustavno objašnjavaju.

U drugom pak dijelu knjige autorica prebacuje težište svog zanimanja na ikonografiju koja je pratila ukazanja bezgrešne Djevice Marije (*Maria Immaculata*) i njezinu simboličku povezanost s ratnom tematikom koja se, kako tvrdi autorica, u doba vjerskih ratova u sedamnaestom stoljeću povlači da bi se ponovno pojavila potkraj devetnaestog i u dvadesetom stoljeću, obogaćena novim slojevima značenja. Ova je tematska cjelina iz temelja različita od prvog dijela knjige – iz novije prošlosti ili čak suvremenosti autorica se vraća u već spomenuto razdoblje vjerskih ratova kako bi iščitala sve nataložene slojeve značenja sadržane u spomenutoj ikonografiji te prikazuje Mariju kao odlučnu i agresivnu ratnicu koja pomaže svojim vjernicima pobijediti u ratnim bitkama ili čak sama uništava nevjernike, povezujući tako kultove Marijina ukazanja s ratnom retorikom. Konačno, autorica se vraća u razdoblje poslije Drugoga svjetskog rata, u kojem Mariju ponovno vidi kao ratnicu; ovaj put ona se svojim ukazanjima bori protiv boljševizma i njemu pripadajućeg ateizma.

Svojom studijom njemačkih kultova Marijina ukazanja, koja u prvome redu počiva na etnološkom promatranju i metodologiji, Monique Scheer je obuhvatila mnoge aspekte pučke religioznosti i stavila ih ne samo u kontekst ratova već ih smjestila u šire društvene i političke okvire, suprotstavljajući pojmove ratnog iskustva vjerskom doživljaju stvarnosti te stvorila štivo korisno – ili u najmanju ruku zanimljivo – etnologima, teologima, povjesničarima religije, sociolozima i laicima.

Sanja KALAPOŠ GAŠPARAC